

No parlaré d'arquitectura, 58_ **Construir el buit.**

L'arquitectura té molt a veure amb l'estructura profunda de la matèria. A nivell subatòmic: partícules vibrant en zones d'indeterminació que defineixen volums molt ordres de magnitud més grans que el que ocupa la massa. La matèria, doncs, és un buit condensat per un element infinitesimalment més petit. No estic segur de si aquesta analogia és vàlida o és una simple metàfora: depèn de la confiança que tinguem en la capacitat de la matemàtica no lineal per a explicar fenòmens físics, perquè aquest tipus de matemàtica postula que els fenòmens organitzatius de la matèria no tenen escala. És a dir: d'un gra de sorra a una muntanya hi ha poques diferències en les seves condicions inicials. Després la història de l'element en forma d'interacció amb altres elements, etcètera, el conforma des d'aquesta similitud inicial.

L'arquitectura construeix el buit. Quantitats relativament petites de matèria l'organitzen, el condicionen i ens permeten habitar-lo, treballar-hi, usar-lo. Existim en aquest buit, un buit que anomenem espai urbà, casa o paisatge segons la seva escala i les seves característiques.

Al projecte que ressenyaré això és evident, perquè el treball sobre el buit que conforma es fa pràcticament sense mitjancers. El buit està a la mateixa naturalesa de l'encàrrec, que és, precisament, arranjar-ne un. O, dit en paraules més planeres, arreglar un pati.

Comencem.

Santibáñez de Valcorba és un petit poble de la província de Valladolid, habitat per 163 habitants a 2016 segons Wikipedia, ubicat al bell mig del no-res, al marge de qualsevol carretera principal. Un magnífic exemple dels paisatges d'allò que Sergio del Molino en diu l'Espanya Buida.

Dos apunts ínfims:

1_ Llegiu el llibre que porta aquest títol.

2_ Espero que algú s'adoni que, en termes paisatgístics, la diversitat d'aquesta Espanya Buida és un dels valors patrimonials, arquitectònics i paisatgístics més importants del nostre país.

La gestió del nostre projecte n'és un digne exemple.

Seguim.

A Santibáñez de Valcorba hi viu un enginyer dedicat a les energies renovables en una casa de poble prou digna: quatre parets portants molt gruixudes, molta inèrcia tèrmica, un bon teulat que la protegeix, casa que forma part estructural

d'aquesta casa més gran que és el poble. A l'Espanya Buida s'hi viu agrupat, compacte, protegit.

La casa, un bon exemple d'aquestes arquitectures incrementals que conformen aquests pobles, té un gran pati que s'havia anat colonitzant a base de construccions auxiliars adossades al seu element més important: la tanca, de la que la casa en forma part integrant. Aquestes construccions auxiliars es conformen amb una barreja de materials que comprèn pedra, totxos, estructures porticades de fusta i teula àrab formant caixes amb forats petits que es van organitzant amb una certa anarquia al voltant del pati, una mena de guirigall amorf, inhòspit.

Oscar Miguel Ares, resident a Valladolid, és un arquitecte professionalment i vocacionalment lligat a aquesta Espanya Buida. Entén i valora els seus paisatges d'una manera implicada que no li impedeix tenir una visió perspectiva suficient com per a destriar-ne els mecanismes i operar-los. Té molt a dir sobre ells. Surfegeu la seva obra i us emportareu bones sorpreses al respecte.

Oscar Miguel Ares ha arranjat aquest pati fent un projecte sobre el buit que funciona a molt diverses escales. Si es mira amb perspectiva l'arquitecte no ha fet res. Les característiques de la casa romanen inalterades per a que segueixi fent poble. Per casa entenc tant les quatre parets de l'habitatge més privat que no tenien per què tocar-se i la tanca que forma el pati, que sí s'intervindrà. A escala gran el projecte funciona com una mena d'intercanviador, un element mínim que relaciona el gran buit del paisatge amb el buit domèstic del pati.

Domesticar el buit és el projecte.

És important adonar-se que, programàticament, Oscar Miguel Ares segueix sense fer res. La seva intervenció no pot ser entesa d'aquesta manera. S'ha d'entendre en termes de crear habitatge. Habitar el pati en la seva condició prèvia era complicat. Ara és un luxe, un buit domèstic, confortable, amable, còmode, amb personalitat.

Com:

Primer es crea una plataforma, un terra de formigó continu que emmarca una àrea verda al seu centre.

Segon, es cobreix amb un segon pla horitzontal disposat a uns tres metres d'alçada que regularitza el perímetre: quan se li acosta segueix la geometria existent. Quan es forada es torna perfectament ortogonal. Aquest segon pla horitzontal forma una coberta gruixuda. Exageradament gruixuda. Una coberta gruixuda suportada per uns pilars prims. Exageradament prims. Esvelts. Això crea tensió. El molt pes t'arrela, et lliga a la plataforma del terra, t'abruga sense necessitat de cap paret, et dona estabilitat. Sensació de refugi. D'abric.

Tercer, el que s'ha enderrocat per a conformar aquest buit s'usa com a material per a la nova construcció, reciclant entre el 50 i el 60% del material que hi havia a la parcel·la en la nova obra, com feia (com fa) tota l'arquitectura popular, tant d'aquest lloc com de qualsevol altre, una arquitectura que sempre treballa no ja amb recursos limitats, sinó amb l'existent, sense que aquesta voluntat de reciclatge converteixi la intervenció en pusil·lànim, ans el contrari: s'enderroca sense por i es reconstrueix sense por. Ara la tanca és una sòlida construcció de pedra amb una petita finestra que realça encara més la seva potència.

El nom que Oscar Miguel Ares ha donat al seu projecte és més domèstic i prosaic que tot això: *El patio de mi casa*. Parlar del buit està molt bé en articles com aquest, però del que estem parlant en realitat és d'un lloc per estar bé, domèstic, pedestre, un lloc al marge dels grans discursos i les crítiques. I és això el que ha aconseguit en aquest projecte per sobre de manifestos i maniobres de comunicació. Com ha de ser l'arquitectura.

(Fotografia publicada amb autorització de l'Oscar Miguel Ares)